

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

«_____» _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ

рівень вищої освіти перший (бакалавр)

галузь знань 0302 Міжнародні відносини

напрямок 6.030203 – міжнародні економічні відносини

вид дисципліни вибіркова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2018/2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2018 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин Шуба М. В.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин

Протокол від “28” серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин

_____ доц. Казакова Н.А.
(підпис)

Програму погоджено методичною комісією
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2018 року № 1

Голова методичної комісії _____ доц. Григорова-Беренда Л. І.
(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Валютні операції» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напрямку 6.030203 – міжнародні економічні відносини.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Валютні операції» є формування системи знань з теорії укладання валютних операцій та формування практичних навичок проведення валютних операцій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни. Основними завданнями вивчення дисципліни є надання системи знань про: валюту і валютний курс; сутність, структуру та особливості валютного ринку; валютні операції та їх класифікацію; валютний ринок України.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
16 год.	10 год. (з них: 4 аудиторних, 6 дистанційних)
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Самостійна робота	
58 год.	80 год.

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати:

- причини сутність, види та класифікації валюти;
- загальну характеристику, види і форми валютних курсів;
- фактори, що впливають на валютні курси, та особливості їх формування;
- сутність, структуру та особливості валютного ринку;
- можливості та особливості інструментів валютної біржі;
- причини появи та механізм функціонування міжнародного валютного ринку;
- валютні операції та їх класифікацію;

- порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України;
- класифікація валютних операцій, що здійснюються в Україні.

вміти:

- орієнтуватись в інструментах державного регулювання валютних курсів;
- розуміти сутність та можливості ринку FOREX, знати його закони;
- орієнтуватись у графіках та фігурах, що використовуються при технічному аналізі ринку FOREX;
- інтерпретувати новини та фактори, що використовуються фундаментальним аналізом ринку FOREX;
- визначати інвестиційні можливості та ризики валютних опціонів і ф'ючерсів;
- обчислювати крос-курси, форвардні курси;
- розраховувати реальні відсотки по валютних депозитах і кредитах.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Валюта і валютний курс.

Тема 1. Поняття валюти.

Сутність валюти. Паритет валюти. Види та класифікації валют. Резервна валюта. Кошик валют.

Тема 2. Валютний курс.

Загальна характеристика валютного курсу. Види і форми валютних курсів. Способи курсоутворення в міжнародній практиці. Фактори, що впливають на курси валют. Режими валютних курсів. Курс покупця та курс продавця. Кросс-курси та їх розрахунки.

Розділ 2. Валютний ринок: сутність, структура, особливості.

Тема 3. Валютний ринок і його структура.

Поняття та призначення валютного ринку. Види валютних ринків. Види операцій на валютних ринках. Котирування валют. Валютна позиція валютного оператора та принципи її регулювання. Поняття валютного ризику, який супроводжує валютні операції. Класифікація валютних ризиків. Загальні підходи до управління валютними ризиками. Міжбанківський валютний ринок та валютна біржа. Ринок FOREX. Технічний та фундаментальний аналіз на ринку FOREX.

Тема 4. Причини появи та механізм функціонування міжнародного валютного ринку.

Міжнародні, регіональні та національні валютні ринки. Об'єктивна необхідність та економічна сутність міжнародного валютного ринку. Призначення, місце та роль міжнародного валютного ринку у сучасній світогосподарській системі. Учасники міжнародного валютного ринку.

Розділ 3. Валютні операції.

Тема 5. Валютні операції та їх класифікація.

Поняття та види валютних операцій. Поточні торговельні і неторговельні валютні операції. Класифікація валютних операцій банків.

Тема 6. Валютні операції з негайною поставкою.

Конверсійні операції на валютному ринку спот. Види та цілі конверсійних операцій. Валютні угоди тод, том та спот. Курс спот та фактори, що впливають на його величину. Практика укладання угод на ринку поточних конверсійних операцій.

Тема 7. Термінові валютні операції.

Валютні операції на строковому ринку. Сутність, цілі і види форвардних контрактів. Форвардний курс, принципи його формування, особливості та фактори, що впливають на його динаміку. Операції з валютними ф'ючерсами. Особливості функціонування ф'ючерсного ринку. Відмінності ф'ючерсів від форвардів. Операції із опціонами на валюту. Види валютних опціонів.

Тема 8. Валютні операції своп.

Валютні свопи та практика укладання угод своп. Види валютних свопів. Цілі використання валютних свопів. Процентні свопи, їх види та характеристика.

Тема 9. Порядок проведення операцій з готівковою і безготівковою іноземною валютою.

Порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України. Порядок проведено валютних цінностей через кордон України. Порядок та умови торгівлі іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України та на міжнародних валютних ринках. Характеристика банківських рахунків в іноземній валюті. Особливості відкриття і ведення поточних рахунків в іноземній валюті.

Розділ 4. Валютний ринок України.

Тема 10. Учасники валютного ринку в Україні.

Національний банк України, уповноваженні комерційні банки та фінансові установи, резиденти та нерезиденти. Вимоги, що висуваються до учасників валютного ринку України.

Тема 11. Класифікація валютних операцій, що здійснюються в Україні.

Структура валютного ринку України. Особливості організації валютних ринків в Україні. Поняття «валютні цінності, національна та іноземна валюта, розрахункові документи та монетарні метали» згідно валютного законодавства України. Конверсійні операції та кореспондентські відносини з іноземними банками.

Тема 12. Регулювання валютних операцій.

Поняття державного валютного регулювання і його значення. Національні органи валютного регулювання. Види валютного регулювання (пряме і непряме). Методи валютного регулювання в Україні. Валютні обмеження і практика їх застосування в Україні і в світі.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма (дистанційна)					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Валюта і валютний курс.												
Тема 1. Поняття валюти.	6	1	1			4	6	1				5
Тема 2. Валютний курс.	6	1	1			4	6	1				5
Разом за розділом 1	12	2	2			8	12	2				10
Розділ 2. Валютний ринок: сутність, структура, особливості.												
Тема 3. Валютний ринок і його структура.	8	2	2			4	8	1				7
Тема 4. Причини появи та механізм функціонування міжнародного валютного ринку.	8	2	2			4	8	1				7
Разом за розділом 2	16	4	4			8	16	2				14
Розділ 3. Валютні операції												
Тема 5. Валютні операції та їх класифікація.	7	1	1			5	7	1				6
Тема 6. Валютні операції з негайною поставкою.	7	1	1			5	7	1				6
Тема 7. Термінові валютні операції.	7	1	1			5	7	1				6

Тема 8. Валютні операції своп.	7	1	1			5	7	1				6
Тема 9. Порядок проведення операцій з готівковою і безготівковою іноземною валютою.	8	2	2			4	8					8
Разом за розділом 3	36	6	6			24	36	4				32
Розділ 4. Валютний ринок України.												
Тема 10. Учасники валютного ринку в Україні.	8	1	1			6	8	1				7
Тема 11. Класифікація валютних операцій, що здійснюються в Україні.	8	1	1			6	8	1				7
Тема 12. Регулювання валютних операцій.	10	2	2			6	10					10
Разом за розділом 4	26	4	4			18	26	2				24
Усього годин	90	16	16			58	90	10				80

4. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття валюти. Розглянути класифікацію валюти за статусом, відношенням до валютних запасів країни, за режимом використання, за принципом побудови	1
2	Тема 2. Валютний курс. Охарактеризувати фактори, що впливають на курси валют.	1
3	Тема 3. Валютний ринок і його структура. Вирішити завдання по розрахунку кросс-курсів. Проаналізувати загальні підходи до управління валютними ризиками.	2
4	Тема 4. Причини появи та механізм функціонування міжнародного валютного ринку. Охарактеризувати учасників міжнародного валютного ринку; призначення, місце та роль міжнародного валютного ринку у сучасній світогосподарській системі.	2
5	Тема 5. Валютні операції та їх класифікація. Розглянути класифікацію валютних операцій банків.	1
6	Тема 6. Валютні операції з негайною поставкою. Проаналізувати практику укладання угод на ринку поточних конверсійних операцій.	1
7	Тема 7. Термінові валютні операції. Визначити та проаналізувати відмінності ф'ючерсів від форвардів.	1
8	Тема 8. Валютні операції своп. Розглянути та систематизувати цілі використання валютних свопів.	1
9	Тема 9. Порядок проведення операцій з готівковою і безготівковою іноземною валютою. Розглянути та проаналізувати порядок та умови торгівлі іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України та на міжнародних валютних ринках.	2

10	Тема 10. Учасники валютного ринку в Україні. Проаналізувати вимоги, що висуваються до учасників валютного ринку України.	1
11	Тема 11. Класифікація валютних операцій, що здійснюються в Україні. Визначити особливості організації валютних ринків в Україні.	1
12	Тема 12. Регулювання валютних операцій. Розглянути та охарактеризувати валютні обмеження і практику їх застосування в Україні і в світі.	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття валюти. З метою підготовки до практичного заняття та екзамену опрацювати лекційний матеріал та додаткову літературу за темою.	4
2	Тема 2. Валютний курс. Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю.	4
3	Тема 3. Валютний ринок і його структура. Опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю.	4
4	Тема 4. Причини появи та механізм функціонування міжнародного валютного ринку. З метою підготовки до практичного заняття та екзамену опрацювати лекційний матеріал та додаткову літературу за темою.	4
5	Тема 5. Валютні операції та їх класифікація. Підготовка до семінарського заняття та поточної контрольної роботи.	5
6	Тема 6. Валютні операції з негайною поставкою. Опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю.	5
7	Тема 7. Термінові валютні операції. Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю.	5
8	Тема 8. Валютні операції своп. З метою підготовки до практичного заняття та екзамену опрацювати лекційний матеріал та додаткову літературу за темою.	5
9	Тема 9. Порядок проведення операцій з готівковою і безготівковою іноземною валютою. Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю.	4
10	Тема 10. Учасники валютного ринку в Україні. З метою підготовки до практичного заняття та екзамену опрацювати лекційний матеріал та додаткову літературу за темою.	6
11	Тема 11. Класифікація валютних операцій, що здійснюються в Україні. Опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю.	6
12	Тема 12. Регулювання валютних операцій. З метою підготовки до практичного заняття та екзамену опрацювати лекційний матеріал та додаткову літературу за темою.	6
	Разом	58

7. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Валютні операції» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів студентів, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять. Сума балів, які студент **денної** форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60 (для студентів **заочної** (дистанційної) форми навчання – 60).

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання;
- поточні контрольні роботи;
- виконання творчих завдань.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією програмою дисципліни «Валютні операції».

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточного і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену в 7-му семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40 (для студентів **денної** форми навчання та **заочної** (дистанційної) форми навчання).

Екзаменаційний білет складається з двох питань та тестових завдань або лише з тестових завдань (за згодою викладача та студента).

Критерії оцінювання відповідей під час проведення підсумкового семестрового контролю:

7 семестр (екзамен)	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Час виконання – 60-90 хвилин	
Теоретичні питання – 20 балів (2*10 балів)	Теоретичні питання – 20 балів (2*10 балів)
Тести – 20 балів (20 тестових завдань x 1)	Тести – 20 балів (20 тестових завдань x 1)
<u>або</u>	<u>або</u>
Тести – 40 балів (20 тестових завдань x 2)	Тести – 40 балів (20 тестових завдань x 2)

У разі використання заборонених джерел студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує нульову оцінку (0).

За результатами поточного та підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно. Набрана студентом кількість балів служить основою для оцінки за національною шкалою.

8. Схема нарахування балів

Структура та складові підсумкових оцінок з дисципліни (денна форма навчання)

Поточний контроль – 60 балів, з них активна робота та виступи на семінарських заняттях – 30 балів, виконання тестових завдань (поточне тестування) та поточної контрольної роботи – 30 балів. Підсумковий контроль (екзамен) – 40 балів.

Підсумковий контроль – 40 балів, з них відповіді на теоретичні питання – 20 балів, тестові завдання – 20 балів або лише тестові завдання (за згодою викладача та студента) – 40 балів.

Заохочувальні бали – підготовка до видання наукової статті за тематикою дисципліни «Валютні операції» – 10 балів.

Максимальні значення оцінювання діяльності студента при вивченні навчальної дисципліни (**денна** форма навчання)

Екзамен (7 семестр)

Поточний контроль та самостійна робота												Разом	Підсумковий семестровий контроль (екзамен)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	60 балів	40 балів	100 балів
10 балів		15 балів		20 балів				15 балів						

T1, T2 ... T12 – теми занять

Структура та складові підсумкових оцінок з дисципліни (заочна (дистанційна) форма навчання)

Поточний контроль – 60 балів – виконання віртуальних практичних завдань, тестових завдань (поточне тестування).

Підсумковий контроль – 40 балів, з них відповіді на теоретичні питання – 20 балів, тестові завдання – 20 балів *або* лише тестові завдання (за згодою викладача та студента) – 40 балів.

Заохочувальні бали – підготовка до видання наукової статті за тематикою дисципліни «Валютні операції» – 10 балів.

Максимальні значення оцінювання діяльності студента при вивченні навчальної дисципліни (**заочна** форма навчання)

Екзамен (7 семестр)

Поточний контроль та самостійна робота												Разом	Підсумковий семестровий контроль (екзамен)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	60 балів	40 балів	100 балів
10 балів		15 балів		20 балів				15 балів						

T1, T2 ... T12 – теми занять

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

1. Декрет Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання та валютного контролю” від 19.02.1993 р. № 15-93. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Про банки і банківську діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 5-6. – ст. 30.

3. Про Національний банк України : Закон України // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 29. – ст. 238.

4. Бондарчук М.К., Алексєєв І.В., Кльоба Л.Г. Банківська система: навчальний посібник. — Львів: Ліга-Прес, 2017. – 246 с.

5. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа: підручник / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин, Т.Я. Андрейков – К.: Знання, 2008. – 564 с.

6. Гроші та кредит : навч. посібник / І. В. Алексєєв, М. К. Бондарчук. -Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 216 с.

7. Ковальчук К. Ф. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції : навч. Посібник / К. Ф. Ковальчук. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 150 с.
8. Международный финансовый рынок: учебник. – 2-е изд. перераб и доп. / под ред. д.э.н., проф. В. А. Слепова. – М. : Магистр : Инфра-М, 2014. – 368 с.
9. Філіпенко А.С. Міжнародні валютно-кредитні відносини : підручник / за ред. А.С. Філіпенка. – К. : Либідь, 2011. – 268 с.
10. Міжнародні економічні відносини: підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 602 с.
11. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції в сучасних умовах : навч. посіб./ А. В. Бурковська, Т. І. Лункіна, – Миколаїв : МНАУ, 2012. - 247 с.
12. Рогач О. І. Світові фінанси: сучасні тенденції та перспективи розвитку : монографія / О. І. Рогач, О. В. Сніжко, З. О. Луцишин, І. І. Пузанов, В. І. Мазуренко; ред.: О. І. Рогач; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - Київ, 2013. - 351 с.
13. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 316 с.
14. Фінанси, гроші та кредит : навч. посібник / Н. О. Шпак, Н. Б. Ярошевич, О. Я. Побурко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 416 с.

Допоміжна література

1. Бодрова Н.Е. Валютний ринок України: стан, проблеми й перспективи [Текст] / Н.Е. Бодрова // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. - 2012. - №1. - С. 102-114.
2. Валютне регулювання та контроль: Навчальний посібник/ За заг. ред. О.В. Боришкевича. - К.: КНЕУ, 2008. - 400 с.
3. Валютные операции: порядок осуществления и учет/ Под. ред. Я. Кавторева. - 6-е изд. перераб. и доп.. - Х.: Фактор, 2009. - 320 с.
4. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навч. посіб. / Н. М. Чиж, Т. В. Божидарнік. - Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010. - 435 с.
5. Петрашко Л. П. Валютні ринки та валютні операції [Електронний ресурс] / Л. П. Петрашко – Режим доступу : <http://studentbooks.com.-ua/content/view/883/54/1/0/>.
6. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: Підручник/ Л. В. Руденко. - К.: Центр навчальної літератури, 2007. - 632 с.
7. Чирка Д.М. Валютні операції як основа валютного ринку / Економічний аналіз. – 2010.- № 7. – С. 129-132.
8. Шевчик О. С. Валютні операції, як об'єкт валютного контролю / О. С. Шевчик // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 763–768 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12socovc.pdf>

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Валютний ринок України [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Національне рейтингове агентство Рюрік – Режим доступу: <http://rurik.com.ua/our-research/branch-reviews/4316>
2. Електронне видання Бюлетень Національного банку України [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58127
3. Електронне наукове фахове видання - міжнародний науково-практичний журнал „Фінансовий простір“ [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/>
4. Журнал "Вісник Національного банку України" [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=61977&cat_id=58429
5. Національний банк України [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України: [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України: [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>